

Europa schrijft

In een reeks artikelen bespreekt Harmen Hettinga telkens één methode uit een Europees land. Al bladerend door de schrijfschriften worden opvallende zaken en wellicht overeenkomsten met Nederlandse methoden gevonden. Deze artikelen zijn niet bedoeld als zijnde een diepgaande studie, al worden wel de richtlijnen gevolgd die bij het beoordelen van een Nederlandse methode worden toegepast. Het is niet de bedoeling een algemeen oordeel uit te spreken, al is de neiging tot het geven van een eigen mening vaak aanwezig. Niet alle materialen die bij de methode zijn uitgegeven zijn voorhanden. Ook de taal kan een probleem zijn. Maar het gaat hier om een kennismaking die onze blik kan verruimen. Aanvullingen en commentaren zijn welkom.

5. Finland

Het onderwijs in Finland wordt al vele jaren als voorbeeld gesteld. Delegaties van schoolbesturen en directeuren van basisscholen brengen een bezoek aan het land om schoolgebouwen, schoolinrichtingen en methoden te bekijken. Een op onderwijsgebied, vooruitstrevend land. Van de Finse taal mag gerust gezegd worden dat het een moeilijke taal is. Ze behoort tot de Oostzeefinse talen binnen de Fins-Oegrische taalfamilie. Ze is niet verwant met de Indo-Europese talen, vandaar een grote onbekende woordenschat en een aantal onbekende grammaticale eigenschappen. Bovendien kent het Fins in totaal 15 verschillende naamvallen. Het Fins wordt geschreven met het Latijnse alfabet. Aan de ons bekende 26 letters worden de å, ä en ö toegevoegd. Deze worden gezien als aparte letters.

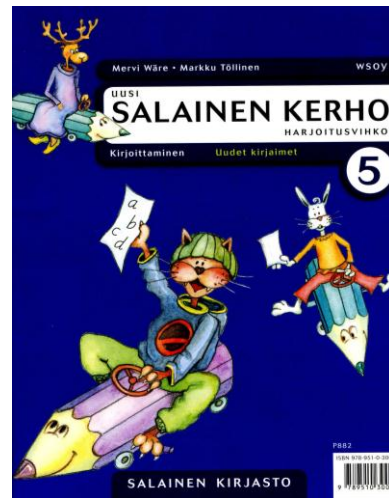
In Finland gaan de kinderen meestal op 6 jarige leeftijd naar de peruskoulu, letterlijk vertaald de "grondschool". Een basisschool die negen jaar duurt.

Omdat, volgens mijn informatie, alle uitgevers van schrijfmethoden in Finland, zowel voor het lopend schrift als voor het blokschrift, een en hetzelfde alfabet gebruiken, wordt aan beide alfabetten de meeste aandacht besteed.

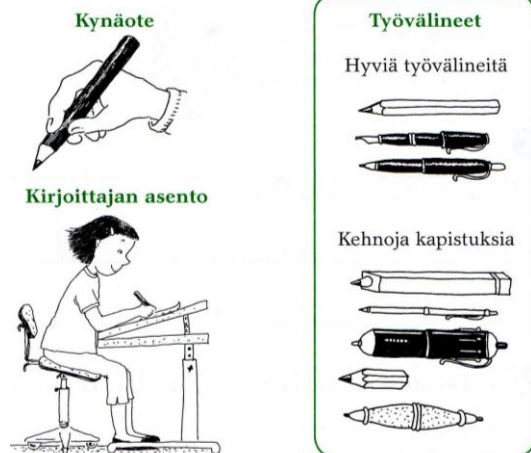
De methode 'Salainen Kerho'. (voor lopend schrift) Oefenschrift 5. Druk 2007.
Auteurs: Mervi Wäre, Markku Töllinen

In dit omkeerwerkboek wordt in de eerste helft aandacht besteed aan het schrijven. Opvallend is dat in veel werkboeken het alfabet van het lopend schrift en/of dat van het blokschrift op de binnenkant van de kaft is afgedrukt. Zodoende

heeft het kind het lettervoorbeeld altijd bij de hand.

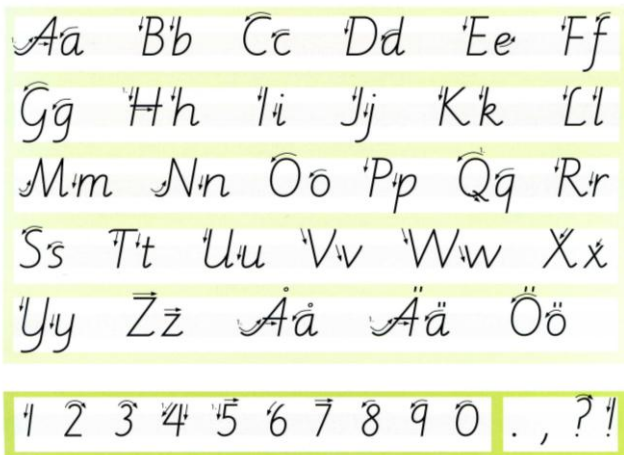
In dit werkboek nr. 5 is de eerste pagina gewijd aan de juiste pengreep en de juiste zithouding. Wat de zithouding betreft zouden meerdere opmerkingen gemaakt kunnen worden. Dat de bovenbenen geen hoek van 90 graden hoeven te vormen met de onderbenen, vindt ook in ons land steeds meer navolging. Interessant is ook de afbeelding van de correcte pengreep en de juiste en onjuiste schrijfinstrumenten.

Bij het bovenaanzicht van de zithouding wordt aandacht besteed aan de onder- en boven de lijn gehouden schrijfhand van de linkshandige schrijver.

De tekeningen gaan vergezeld van de tekst: "Denk hieraan en het schrijven is eenvoudig."

Het Finse alfabet voor lopend schrift.

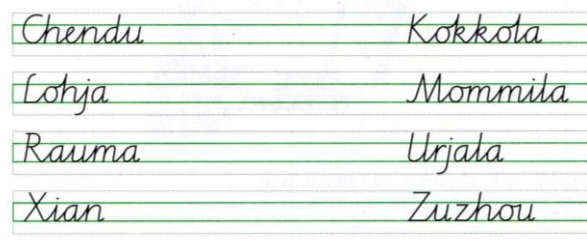
De hellingshoek van de letters is 80 graden. De verhouding tussen de zones bedraagt bij de afbeelding van het alfabet 4 : 6 : 4, in het schrift bedraagt ze 2½ : 4 : 2½.

Opvallend is het verbinden van zowel de hoofdletters met de eerst volgende kleine letter en de verbinding tussen de kleine letters onderling. Alleen de hoofdletters C, K, L, M, R, U, X en Z worden met de eerst volgende kleine letter verbonden.

In het schrift wordt dit duidelijk gemaakt door een illustratie en de tekst in het praatballonnetje: "Deze gaan hand in hand met de kleine."

Daarna meteen in praktijk gebracht in de oefening van Finse en Chinese plaatsnamen.

Men zou zich kunnen afvragen waarom andere hoofdletters zoals de E niet verbonden worden.

Dit wordt duidelijk als we weten hoe deze letter geschreven wordt. Het alfabet van het lopend schrift geeft slechts één pijltje. Duidelijker zijn de aanwijzingen bij het blokschrift.

Lopend schrift

Blokschrift

In ons land zien wij het loskoppelen van de hoofdletters in de jaren zestig van de vorige eeuw al in de methode "Ritmisch schrijven" van de auteurs Engelhart en Brand. Met dat verschil dat de hoofdletters die in één doorlopende beweging met de eerst volgende kleine letter verbonden konden worden, ook verbonden werden, omdat dit het meest logische is. In hun alfabet waren dat eveneens acht hoofdletters. Het zou geen vreemd voorstel zijn om dit Finse alfabet te vergelijken met de alfabetten van normschrift methoden als Normaalschrift (J. Altera, 1959) en Ritmisch schrijven (B. Engelhart en Ch. Brand, 1955)

Bij het verbinden van de kleine letters valt op dat meerdere letters even zo goed wel als niet verbonden kunnen worden. Daar het alfabet geen boven- en onderlussen kent, is er bij de letters f, g, j en ij geen sprake van een doorlopende verbinding. Maar de letters mogen wel onderling verbonden (geplakt) worden.

1. juna	5. ringette
2. juna	6. ringette
3. yli	7. ympyrä
4. yli	8. ympyrä

Ook letters als p, s, n, en o mogen wel en niet verbonden geschreven worden.

1. pussi	5. pussissa
2. pussi	6. pussissa
3. nuotio	7. nuotiota
4. nuotio	8. nuotiota

De letter r wordt nooit verbonden met de volgende letter.

Hoofdletters en de letters b, f, h, k, l zijn even groot. De letter d is even lang als de letters b, f, h, k en l. De letter t komt tot halverwege de hoofdletter- en romplijn. De p en de q zijn even lang als bijvoorbeeld de g.

Hieronder voorbeeld van een van de vele oefeningen. De opdrachten:

- Schrijf de woorden na zoals het voorbeeld.
- Schrijf elke woord een minuut lang na op een apart blad.

- 7 a. Kirjoita sanat mallin mukaan.
b. Kirjoita jokaista sanaa minuutin ajan vihkoosi.

1. loma _____

2. lomat _____

3. lomalle _____

4. lomalta _____

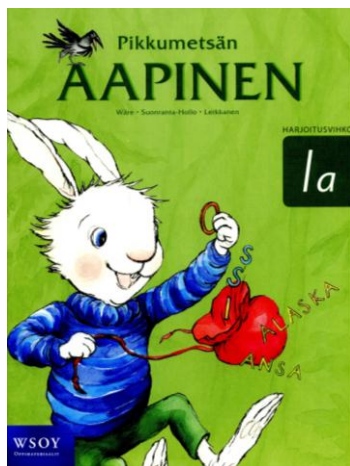
Vertaling van de tekst:

- vakantie
- vakanties
- op vakantie
- terug van vakantie

Naast de methode voor lopend schrift, de methode 'Aapinen' voor blokschrift.

Auteurs: Mervi Wäre, Laurs Suonranta-Hollo, Marja-Kristiina Lerkkanen
Druk 2008.

Schrift 1 a. ABC – boek. Oefenschrift

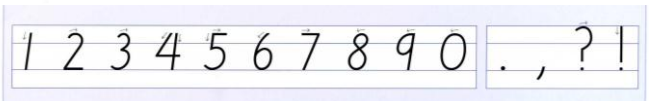
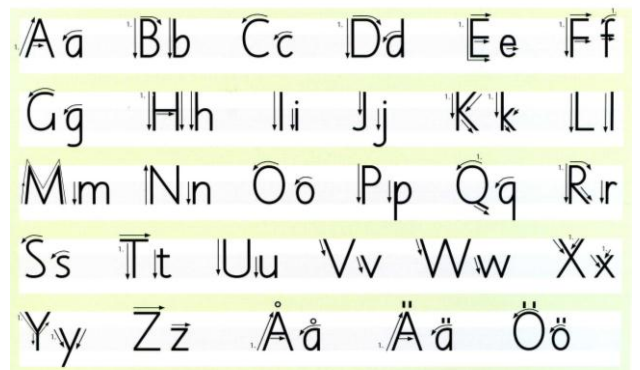

Het aangeboden blokschrift is rechtopstaand dus 90 graden. De helling van de cijfers daarentegen zijn gelijk aan die van het lopend schrift, 80 graden. Het alfabet wordt in meerdere werkboeken aangegeven, maar wel met een verschillende zoneverdeling, zoals 4 : 6 : 4 of 5 : 7½ : 5, maar eveneens met 5 : 8 : 5.

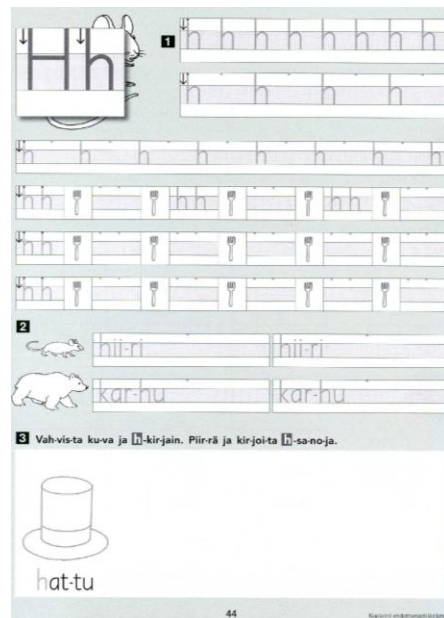
Bij het aanleren van de blokletters worden zowel de kleine letter als de hoofdletter direct na elkaar geleerd. De volgorde bij het aanleren van de letters gebeurt in groepen van vier, plus een herhaling en ziet er als volgt uit:

- aA – il – uU – oO – herhaling,
- lettercombinatie als: uu – oo – aa – ii – ui,
- nN – sS – eE – tT – herhaling,
- mm – ll – kk – rr – herhaling,
- äÄ – pP – jJ – yY – herhaling,
- vV – hH – öÖ – dD – Herhaling

Het alfabet en de cijfers blokschrift.

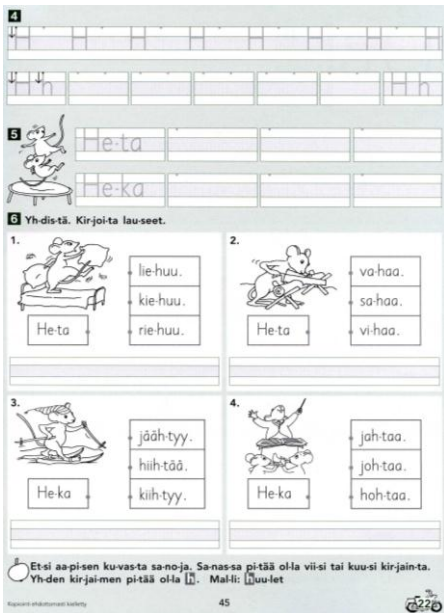

Een voorbeeld hoe een kleine letter en de hoofdletter aangeleerd worden.

De ruimte tussen basislijn en romplijn is geheel grijs. Beginpunten staan aangegeven en bij de eerste letters staan meestal richtingpijlen.

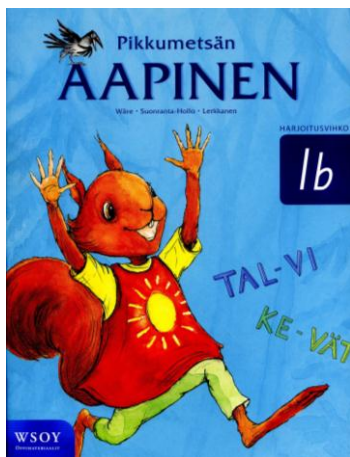
Op de pagina er naast wordt de hoofdletter geleerd en vindt tevens een herhaling van de kleine letter plaats.

Op slechts één pagina wordt aandacht besteed aan de overige letters als bB – gG – fF – cC – zZ – xX – wW – qQ.

De grootte van de letters d, t, p en q zijn vergelijkbaar met die van het lopend schrift.

Schrift 1 b, ABC - boek

Dit oefenschrift bevat een herhaling van alle letters. De aangegeven zoneverdeling is nu $3\frac{1}{2} : 5 : 3\frac{1}{2}$.

Veel oefeningen worden in opdrachtvorm aangeboden, zoals het op de juiste plaats invullen van een tekst.

Harmen Hettinga